

entuzjaści edukacji

Typologia nauczycieli na podstawie badań jakościowych

Agnieszka Sidewicz, PBS Sp. z o.o.

Warszawa, 14 marca 2015 r.

WPROWADZENIE – KOGO I GDZIE BADALIŚMY?

CEL: Diagnoza stanu nauczania języka polskiego zgodnie z nową podstawą programową na III etapie edukacji szkolnej oraz opis środowiska szkolnego i pozaszkolnego, które mogą warunkować ten stan.

10 gimnazjów (klasa I, II i III)

10 dyrektorów

27 nauczycieli

180 uczniów

WPROWADZENIE – JAK BADALIŚMY?

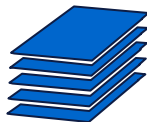
IDI: 10 z dyrektorami, 27 z nauczycielami, 60 z uczniami
(niskie i wysokie wyniki edukacyjne)

MG: 10 z nauczycielami, 30 z uczniami (średnie wyniki edukacyjne)

Obserwacje: 150 lekcji (po 15 na szkołę)

Analiza danych zastanych: statut, WSO, PSO, plany kształcenia, szkolny zestaw podręczników, analiza wyników egzaminu gimnazjalnego, konspekty/plany/scenariusze lekcji, zeszyty uczniów, sprawdziany, lista tematów pisemnych prac domowych i klasowych, itp.

SPECYFIKA BADAŃ JAKOŚCIOWYCH

(NA POZIOMIE DEKLARACJI) WIEMY, ŻE:

- wszyscy badani realizują założenia podstawy programowej
- wszyscy badani używają w tym celu zróżnicowanych metod i narzędzi dydaktycznych
- wszyscy badani pragną zainteresować ucznia przedmiotem, nawiązać z nim kontakt
- wszyscy badani chcą możliwe najlepiej przygotować uczniów do egzaminu

WIDZIMY, ŻE :

- każdy definiuje i realizuje te cele w inny sposób

NIE WIEMY:

- jak często dany typ nauczyciela występuje w szkole
- jak realizowany sposób nauczania przekłada się na wyniki uczniów

ZAOPSERWOWANE RÓŻNICE (1)

PODEJŚCIE DO ŻYCIA I SAMEGO SIEBIE:

- poziom autorefleksji – poznawanie swoich cech, motywacji, wartości, sposobu przeżywania i wyrażania emocji, mechanizmów obronnych
- poczucie własnej wartości – rozwijanie mocnych stron, praca nad słabościami
- poziom samokontroli i kontroli
- poziom optymizmu, akceptacji, zaufania, wiary w ludzi
- wyznaczanie celów, planowanie sposobów ich osiągnięcia, realizacja
- stosunek do własnego rozwoju (zdobywanie wiedzy, poszerzanie horyzontów)
- dokonywanie wyborów w oparciu o wartości uniwersalne (prawda, odpowiedzialność, uczciwość, tolerancja, życzliwość)
- doskonalenie umiejętności społecznych poprawiających relacje z innymi
- styl życia (zamknięty vs. otwarty)

ZAOSERWOWANE RÓŻNICE (2)

TYP MOTYWACJI I POSTAWY:

- zewnętrzna (muszę) vs. wewnętrzna (chcę)

PRZYJĘTA PERSPEKTYWA:

- przygotowanie do egzaminu vs. przygotowanie do życia

ZAOBSERWOWANE RÓŻNICE (3)

PODEJŚCIE DO UCZNIA (Douglas Barnes)

PRZEDMIOTOWE

(styl zamknięty)

- dystans pomiędzy nauczycielem (nieomylnym ekspertem) a uczniem
- frontalna forma organizacji nauczania
- brak różnicowania zadań (nauczyciel pracuje całą klasą)
- uczeń pozostaje na drugim planie
- przedmiot w centrum uwagi nauczyciela
- porcjowanie wiedzy
- unikanie tematów pobocznych, mogących utrudnić trzymanie się wyznaczonego programem kursu

PODMIOTOWE

(styl ramowy)

- kształcenie rozumiane jako rodzaj sztuki, proces wspomagania indywidualnego rozwoju ucznia
- zainteresowania, motywacje i potrzeby ucznia są pierwszoplanowe
- wspieranie, zachęcanie, ułatwianie
- trwanie po stronie ucznia, podążanie za nim
- tworzenie warunków w których jednostka osiąga samoaktualizację i autentyczność

ZAOBSERWOWANE RÓŻNICE (4)

PODEJŚCIE DO NAUCZANIA

WYKONYWANIE ZAWODU

- wyraźne odgraniczanie ról (nauczyciel vs. pozostałe role)
- ilość czasu poświęcanego uczniom wynika z pensum oraz godzin wyznaczonych przez KN
- istotne jest przekazanie wiedzy i umiejętności teoretycznych
- celem jest przygotowanie uczniów do egzaminu gimnazjalnego
- sposób weryfikowania postępów i oceniania odpowiada kryteriom egzaminacyjnym

REALIZOWANIE POWOŁANIA

- nauczanie to styl życia
- ilość czasu poświęcanego uczniom wynika z potrzeb
- istotne jest przekazanie systemu wartości, wiedzy i umiejętności
- celem jest przygotowanie uczniów do dorosłego życia w którym będą w stanie samodzielnie wykorzystać i pomnożyć otrzymany kapitał
- sposób weryfikowania postępów i oceniania służy poznaniu potrzeb i możliwości uczniów oraz aktywnemu włączaniu ich w proces nauczania

PODSUMOWANIE

POZIOM BEZPIECZEŃSTWA

KONFLIKT POMIEDZY CHCĘ I MOGĘ

POZIOM KONTROLI

ELASTYCZNOŚĆ/SPONTANICZNOŚĆ/CIEKAWOŚĆ

ROZWÓJ

- sposób interpretacji i realizacji założeń podstawy programowej
- sposób wykorzystywania narzędzi dydaktycznych i metod aktywizujących
- poziom indywidualizacji nauczania
- stosunek do odpowiedzialności i informacji zwrotnej
- kontakt ze światem zewnętrznym (ciekawość)
- jakość relacji z uczniami
- poziom zadowolenia z życia i pracy

CYTAT NA ZAKOŃCZENIE...

„(...) Trzeba mieć wysokie poczucie własnej wartości na zewnątrz, odwrotnie, wewnątrz, żeby nie dać się ranić, żeby być wiarygodnym partnerem, żeby nie dać w sobie wyzwolić na przykład przez złośliwego ucznia tego, co jest w nas złe, albo w samoobronie. A że są różne dzieci, różne klasy, różne domy, często są to mieszanki wybuchowe.

(...) Wie pani co, mój mąż też był polonistą. I myśmy bardzo przepracowali swoją postawę jako nauczyciele, ponieważ obciążało to nasze życie rodzinne. Ja powiem pani tak, moje dowartościowanie musi wynikać z mojego dowartościowania wewnętrznego. Jeśli ja czuję się dowartościowana wewnątrznie, to ja wtedy jestem twórcza. Jeśli ktoś uważa, że może mnie związywać regułami, zasadami, pilnowaniem mojego czasu pracy, różnymi innymi, jakby tu się ciągnie, to nie tędy. Nauczycielstwo to jest mistrzostwo.”

entuzjaści edukacji

Dziękuję za uwagę!

Agnieszka Sidewicz
PBS Sp. z o.o.
agnieszka.sidewicz@pbs.pl

entuzjaści edukacji

„Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel.: (22) 241 71 00, e-mail: ibe@ibe.edu.pl